

OBSAH

I. Úvod	5
<i>Předmluva</i>	7
<i>Terminologie</i>	8
<i>Pojetí práce</i>	9
<i>Podmínky správného vývoje dítěte (z hlediska prevence výchovných závad a poruch)</i>	12
1. Vývoj dítěte z hlediska předpokladů pro vznik závad a poruch chování	12
Dítě tříleté	13
a) Složka emoční (pudy, afektivita, emotivita, city)	13
b) Složka rozumová	13
c) Složka volní	14
Dítě ve věku předškolním	15
a) Složka citová	15
b) Složka rozumová	16
c) Složka volní	17
Dítě ve věku školním	18
a) Složka rozumová	19
b) Složka volní	20
c) Složka citová	22
Puberta	23
2. Motivy	26
Vztah mezi návyky a motivy	30
II. Nejdůležitější výchovné závady	33
<i>Problémy, které souvisejí s hodnocením chování dítěte</i>	35
<i>Faktor věku při závadách chování</i>	38
<i>Výskyt závad chování</i>	43
Druhy závad	45
Vliv nevhodného výchovného prostředí (především rodinného) na závady chování	47
Typické vazby na další závady	48
Podíl chlapců a dívek na závadách chování	52
1. Zvyky a zlozvyky, návyky a špatné návyky	53
Nižší oblast — zlozvyky	57

Vyšší oblast — špatné návyky	61
Kouření dětí	64
Požívání alkoholu dětmi a mladistvými	65
Odstraňování zlovyků a špatných návyků	67
Zlovyky a špatné návyky jako symptomy nemoci	69
2. Dětský vzdor	74
Raný dětský vzdor	75
Vzdor věku školního	79
Zdánlivý vzdor	83
Vzdor jako symptom chorobných stavů	85
3. Negativismus	86
Negativismus a věk dítěte	87
Příčiny a prevence negativismu	88
Mutismus	89
Výskyt mutismu podle pohlaví a věku	90
Léčba a prevence	91
4. Dětská nekázeň	91
Příčiny nekázně	98
Rozdíly ve výskytu nekázně u obou pohlaví	99
Předpoklady prognostické a nápravné	100
Dispozice	102
Upevňování a rozvíjení nekázně	103
Otázka normy	104
5. Akolektivnost — osamělost — dereistické myšlení — autismus	105
6. Dětská lež	109
Charakteristické vlastnosti dětské lži	110
Vývoj lži	112
Dětské omyly, nepravdy a lži	113
Dětské omyly, nepravdy a lži jako symptom chorobných stavů	114
Třídění	122
Kombinace s jinými závadami	122
7. Dětské krádeže a loupeže	122
A. Dětské krádeže	122
Vytváření pojmu vlastnictví	123
Věk dítěte	124
Výchovný stav dítěte	126
Zvláštnosti prostředí a rozsah osobního vlastnictví dítěte	127
Motivace krádeží	128
Vztah k vůli	130
Vztah k citové stránce	131

B. Dětské loupeže	131
Dětské krádeže a loupeže ve skupinách (partách, bandách, tlupách)	132
a) Skupiny (tlupy) familiární	134
b) Skupiny (tlupy) určitého věkového stupně	134
1. Bez vyhraněného vůdcovského systému	134
2. S vyhraněným vůdcovským systémem	134
C. Krádeže jako symptom chorobných jevů	135
a) Krádeže obsedantního původu	136
b) Krádeže na podkladě zkratkových jednání	136
c) Krádeže na podkladě psychopatie	136
d) Krádeže na podkladě psychotických onemocnění	137
e) Krádeže na podkladě kleptománie	138
8. Útěky a záškoláctví	139
Pohotovost k útekům	141
a) Pohlaví	141
b) Věk	141
c) Výchovné prostředí a výchova	142
d) Náklady	142
e) Fantazie	143
f) Zvláštní povahové vlastnosti	143
Druhy útěků	144
Prevence prvního útěku	146
Stav vědomí a myšlení jako kritérium	147
Rozdělení	148
a) Útěky při plném vědomí	148
α) Při značné výchovné zanedbanosti	148
β) Při dlouhodobém selhávání výchovy	148
γ) Při konfliktu	149
b) Útěky při porušeném vědomí	152
α) Na podkladě zkratkových reakcí	152
β) Útěky na podkladě mráкотných stavů	153
c) Útěky při poruchách myšlení	154
α) Útěky dětí se sníženou inteligencí	154
β) Útěky jako důsledky chorobného myšlení	154
γ) Útěky na podkladě obsesí	155
Záškoláctví	155
Záškoláctví na podkladě chorobném	159
9. Agresivita	162
Vývoj a formy agresivity	165
Autoagrese, sebevražda	168

10. Závady a poruchy v oblasti sexuální	173
Předčasný pohlavní styk	177
Zneužití	178
Odchyšky pohlavního pudu	179
Prevence	180
11. Juvenilní delinkvence	183
III. Chorobné stavy projevující se poruchami chování	189
<i>Úvod</i>	191
Za jakých předpokladů psychické onemocnění vzniká	192
<i>A. Poruchy chování na podkladě psychických onemocnění . . . . .</i>	<i>197</i>
1. Instabilita	197
2. Dětské neurózy	199
Nejčastější symptomy neurózy	200
Cumlání prstů	200
Okusování nehtů	200
Vytrhávání vlasů	201
Afektivní křeče	201
Zvýšená obřadnost	202
Koktavost (balbuties)	202
Hypochondrické stesky	203
a) Obsedantní neuróza	204
b) Úzkostná neuróza	205
c) Depresivní stavy	207
d) Hysterické projevy	208
3. Psychózy	211
a) Depresivní stavy, mánie a mániodepresivita	213
b) Skupina schizofrenií	215
Základní typy onemocnění	216
Chování schizofrenního dítěte	217
c) Infekční psychózy	223
4. Psychopatie	224
Definice psychopatie	224
Vymezení hranic a formy	225
Podmínky vzniku	227
Věk, v kterém psychopatie vzniká, a vývojová dynamika	228
Vztah k pohlaví	232
Psychopatie a sebevražda	232
Psychopatie a alkoholismus	233
Vztah psychopatie k delinkvenci a počínající kriminalitě	233
Formy rehabilitace a její možnosti	234

Hraniční stavy podobné psychopatii	235
5. Epilepsie	236
Příčiny epilepsie	237
Věk, v kterém se onemocnění vyskytuje	237
Formy epilepsie	238
Status epilepticus	239
Temporální epilepsie	239
Psychózám podobné stavy	240
Zvláštnosti chování epileptického dítěte	240
6. Skupina dětských encefalopatií	246
Lehká dětská encefalopatie	247
Poruchy v chování dítěte v různých věkových stupních	247
<i>B. Nedostatky v oblasti intelektu jako zdroj závad chování . . . . .</i>	<i>256</i>
Formy oligofrenie	259
Demence	259
<i>C. Poruchy chování na podkladě tělesných onemocnění nebo vad . . . . .</i>	<i>261</i>
IV. Prevence a rehabilitace výchovných závad a poruch	265
<i>Úvod . . . . .</i>	<i>266</i>
1. Význam rodinného prostředí	267
Složení rodiny	269
Hmotné a zdravotní (hygienické) poměry	271
Společenské a kulturní hodnoty rodiny	272
Preventivní hlediska	275
2. Osobnost vychovatelů	276
Anomální výchovné vlivy působící deformujícím způsobem na vývoj dětské osobnosti	279
3. Základní vlastnosti výchovných podnětů	283
4. Rehabilitace	288
a) Postup a prostředky převýchovné	288
b) Postup prostředky léčebné	294
<i>Závěr . . . . .</i>	<i>298</i>
<i>Seznam použité literatury . . . . .</i>	<i>302</i>
<i>Vysvětlivky cizích slov a odborných výrazů . . . . .</i>	<i>309</i>
<i>Věcný rejstřík . . . . .</i>	<i>316</i>
<i>Obsah . . . . .</i>	<i>323</i>